

مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها و تربیت کودکان

دکتر مرجان گودرزی
پزشک عمومی و خانواده

دیگری در زندگی مواجه باشند، گاه آن‌ها نقش جایگزین تمام‌وقت را برای نوه‌هایشان ایفا می‌کنند. بعضی از این بزرگ‌سالان حتی با وجود اینکه خود هنوز به کار اشتغال دارند، به‌صورت نیم‌وقت نیز از نوه‌هایشان مراقبت به عمل می‌آورند و دلسوزانه و علاقه‌مندانه این کار را تجربه می‌کنند. بنابراین، در این دوره تغییرات متنوع در نظام خانواده‌های سراسر دنیا، شاهد تغییر نقش پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها هم هستیم و لزوماً نمی‌توانیم آن‌ها را به‌صورت کسانی که در گوشه‌ای می‌نشینند و انتظار خدمت از دیگران را دارند و یا افرادی صندلی‌نشین بدانیم که روی صندلی راحتی لم داده‌اند و به گذشته و خاطراتشان می‌اندیشند. آن‌ها در نقش جدید و امروزشان، افرادی بسیار فعال، خدمتگزار و مسئول‌اند و دیگر تفکر به‌عنوان افراد غیرفعال درباره آن‌ها منسوخ شده است.

نقش این دو موجود ارزشمند، معمولاً با نقش‌های والدین اصلی کودکان متفاوت است. با وجود این، روابط و پیوندی محبت‌آمیز و توأم با انس و الفت و دلبستگی بسیار در کنار آن‌ها شکل می‌گیرد. آن‌ها معمولاً تأیید، پشتیبانی، همدردی و دلسوزی و عواطف عمیق‌تری دارند. شاید یکی از شکوه‌های والدین نیز از همین نکته ناشی می‌شود که اظهار می‌دارند، «مادر بزرگ و پدر بزرگ‌ها، بچه‌ها را لوس می‌کنند و هر چه می‌خواهند به آن‌ها می‌دهند و کودکان بدون قید و شرط مورد پذیرش قرار می‌دهند.» مادران و پدران اغلب گله دارند که «مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها به‌ویژه از انضباط و کنترل رفتار کمتری استفاده می‌کنند و به کودکان آزادی و مقبولیت رفتاری بیشتری می‌دهند.»

روابط این بزرگ‌سالان با نوه‌ها معمولاً بیشتر بازی‌گونه و آرامش‌دهنده است. آن‌ها زمان بیشتری دارند تا برای کودکان قصه بگویند و داستان‌های جالبی تعریف کنند؛ قصه‌هایی که به کودکان کمک می‌کنند تا حس هویت خانوادگی و سنت‌های اصیل اجتماعی را خلق و تجربه کنند.

در بسیاری از فرهنگ‌ها، از جمله فرهنگ خانواده‌نگر و ریشه‌دار کشور ما، مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها در هر لحظه در اندیشه نوه‌های خود هستند و حداقل یک بار در هفته آن‌ها را می‌بینند. آن‌ها هر بار با دیدن نوه‌ها چنان غرق در لذت می‌شوند که گویی فکر دیگری ندارند و با کلمات بسیار محبت‌آمیز و زیبا و قربان‌صدقه رفتن‌ها، این گرمی ارتباط را صدچندان می‌کنند. در خانواده‌هایی که هر دو والدین به کار بیرون اشتغال دارند، معمولاً اوقات بسیاری از زندگی این بزرگواران با نوه‌هایشان سپری می‌شود. آن‌ها به‌ویژه در پایداری و استحکام فرزندان خود سرپرست و تک‌والدی نیز جایگاه مهمی دارند. تنها در کشور آمریکا یکی از هر پنج کودک چنین وضعیتی دارند و ۶۰ درصد از همه خانواده‌های دارای کودک زیر ۳ سال، مادرانشان در بیرون از منزل کار و فعالیت می‌کنند و نقش و مسئولیت مادر بزرگ‌ها در این راستا بسیار آشکار و تأثیرگذار است.

نقش و اهمیت وجود ارزشمند مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها در خانواده‌های امروزی

بسیاری از آدم‌ها در میانسالی نقش جدیدی را به‌عنوان مادر بزرگ و پدر بزرگ تجربه می‌کنند. بعضی نیز قبل از میانسالی به این نقش و مسئولیت وارد می‌شوند. این نقش برای بسیاری از آن‌ها دلپذیر، لذت‌بخش، ارضاکنده، زیبا و آرامش‌بخش است. آن‌ها مسلماً در این نقش تازه می‌توانند به پرورش و تربیت نسل‌های نو کمک‌های شایان توجهی داشته باشند؛ نقشی که بدون پذیرفتن مسئولیت‌های فشرده و سخت روزانه یک والد و بدون درگیری در روابط دشوار و کشمکش‌هایی که گاه بین کودک و والد رخ می‌دهد، دارای ارزش بسیار والایی است.

چنانچه به هر دلیل فرزند یا فرزندان این پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها با جدایی و یا دشواری‌های خانوادگی

**در نقش
جدید و امروزی پدر بزرگ‌ها
و مادر بزرگ‌ها، بسیار فعال، خدمت‌گزار
و مسئول هستند و دیگر تفکر به‌عنوان
افراد غیر فعال و درباره آن‌ها
منسوخ شده است**

به‌دلیل

ارزشمند بودن نقش
بزرگ‌ترها در زندگی کودکان و خانواده‌ها، سؤال‌هایی برای پاسخ
دادن و اندیشیدن طرح کرده‌ام که در زیر آمده‌اند و امیدوارم
که خوانندگان و علاقه‌مندان با خاطره‌ها و تجربه‌های دیداری
و شنیداری و حتی تصویری خود، ما را در تجسم به این نقش
ارزنده یاری‌رسان باشند.

در شماره آینده، ان‌شاءالله سعی می‌کنم بیشتر به نقش بزرگ‌ترها
در خانواده‌های امروزی بپردازم. ضمن تشویق خوانندگان به شرکت
در مسابقه خاطره‌نویسی، برای سلامتی و آرامش این اسطوره‌های
گران‌قدر دعا می‌کنم و امیدوارم بتوانیم با استفاده
مؤثر از توانایی‌های آن‌ها بهره
وافر ببریم.

یادمان نرود که آن‌ها در بسیاری از خانواده‌های ایرانی
و آسیایی و دیگر نمونه‌ها در سراسر دنیا، علاوه بر کمک در
مراقبت از فرزندان حتی در سایر فعالیت‌های جانبی و اصلی
نقشی مثبت، سازنده و حساس دارند.

مادری اظهار می‌کرد: «هنوز مادرم برایمان با دل و جان سبزی
خورشی فراهم می‌آورد و ترشی‌های خوشمزه درست می‌کند و برای
بچه‌ها بافتنی می‌بافد. پدرم کودکانم را به پارک و تفریح می‌برد و
برایشان قصه می‌گوید و فرزندانش از بودن آن‌ها در خانه‌مان لذت
می‌برند و احساس خوبی دارند. آن‌ها نیز بسیار خوشحال‌اند که در
این سن هنوز نقش مؤثر و کارآمدی دارند و از نظر روانی برایشان
خوب است. چقدر من و شوهرم از آن‌ها به‌خاطر نقش زیبا و صادقانه
و بی‌توقعی که در زندگی ما به‌عهده دارند، سپاسگزاریم.»

بعضی از والدین بزرگ‌سال نیز نقشی مفرح و آرامش‌دهنده دارند
و کودکان را به مسافرت، پارک و تفریحگاه‌ها،
خرید و دیگر مکان‌های
جالب و دیدنی
می‌برند.

مسابقه خاطره‌نویسی سؤال‌هایی برای پاسخ دادن و اندیشیدن

- درباره روابط فرزندان خود با مادر و پدر بزرگ‌هایتان، اگر مطلب، خاطره و یا مشاهده و تجربه‌ای دارید، بنویسید.
- آن‌ها در تربیت فرزندان شما چه نقشی ایفا می‌کنند؟ خود شما از بودن در کنار آن‌ها چه حسی دارید؟
- کدام دسته از رفتارهایشان را در تربیت فرزندان خود می‌پسندید و کدام دسته را نمی‌پسندید؟
- معمولاً شما از مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها چه انتظاری دارید و از کدام نوع فعالیتشان لذت می‌برید؟ شما برایشان چه کرده‌اید؟
- برایمان بنویسید تا به نام خودتان در مجله به چاپ برسد. در صورت تمایل، عکس‌های آنان را با فرزندان کوچکتان برای ما بفرستید.